

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

12. november 2015*

Apellatsioonkaebus — Teenuste hanked — Ühismeede 2008/124/ÜVJP — Eulex Kosovo missioonile helikopteri tugiteenuste tellimise hange — Pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse vaidlustamine — ELL artikli 24 lõike 1 teine lõik — ELTL artikli 275 esimene lõik — Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) — Euroopa Kohtu pädevus — ELTL artikli 263 esimene lõik — Mõiste „liidu organ või asutus” — Meetmed, mille eest vastutab Euroopa Komisjon — Vabandatav eksimus

Kohtuasjas C-439/13 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 2. augustil 2013 esitatud apellatsioonkaebus,

Elitaliana SpA, asukoht Rooma (Itaalia), esindaja: *avvocato* R. Colagrande,

apellant,

teine menetlusosaline:

Eulex Kosovo, asukoht Pristina (Kosovo), esindaja: *solicitor* G. Brosadola Pontotti,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: neljanda koja president T. von Danwitz viienda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud D. Šváby, A. Rosas, E. Juhász (ettekandja) ja C. Vajda,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 4. detsembri 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

arvestades suulise osa uuendamise määrust, mis tehti 10. veebruaril 2015, ning 25. märtsi 2015. aasta kohtuistungil esitatud,

olles 21. mai 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

otsuse

- 1 Elitaliana SpA (edaspidi „Elitaliana”) palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 4. juuni 2013. aasta kohtumäärus *Elitaliana vs. Eulex Kosovo* (T-213/12, EU:T:2013:292, edaspidi „vaidlustatud kohtumäärus”), millega Üldkohus jättis rahuldamata tema hagi, millega taotleti esiteks nõukogu 4. veebruari 2008. aasta ühismeetme 2008/124/ÜVJP Euroopa Liidu õigusriigimissiooni kohta Kosovos (Eulex Kosovo) (ELT L 42, lk 92), mida on muudetud nõukogu 24. novembri 2011. aasta otsusega 2011/752/ÜVJP (ELT L 310, lk 10), (edaspidi „ühismeede 2008/124”) alusel toimuva missiooni poolt hankemenetluses „EuropeAide/131516/D/SER/XK – Helikopteri tugiteenused Eulex Kosovo missioonile (PROC/272/11)” ühe teise pakkuja pakkumuse edukaks tunnistamise raames võetud meetmete (edaspidi „vaidlusalused meetmed”) tühistamist ja teiseks seda, et ühismeetme 2008/124 artiklis 1 nimetatud õigusriigimissiooni Kosovos (Eulex Kosovo) kohustataks hüvitama hagejale tema pakkumuse edukaks tunnistamata jätmisest tekkinud kahju.

Õiguslik raamistik

Määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002

- 2 Nõukogu 25. juuni 2002. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (EÜT L 248, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 74), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrusega (EL, Euratom) nr 1081/2010 (ELT L 311, lk 9), (edaspidi „finantsmäärus”) – see redaktsioon kehtis asjaolude ilmumise ajal – nägi artikli 1 lõikes 1 ette, et määruse eesmärk oli kehtestada „Euroopa Liidu üldeelarve [...] koostamise ja täitmise ning raamatupidamisaruannete esitamise ja auditeerimise eeskirjad”.
- 3 Finantsmääruse artikli 4 lõike 2 punkt a nägi ette järgmist:
„Ühenduste tuludesse ja kuludesse kuuluvad:
a) Euroopa Ühenduse tulud ja kulud, sealhulgas halduskulud, mis tulenevad institutsioonidele Euroopa Liidu lepingu sätetest, mis käsitlevad ühist välis- ja julgeolekupoliitikat ning kriminaalasjades tehtavat politseikoostööd ja õigusalaast koostööd, ja nende sätete rakendamisest tulenevad tegevuskulud, kui need kulutused tehakse eelarvest”.
- 4 Finantsmääruse artikli 48 lõige 1 nägi ette, et „[k]omisjon täidab eelarvet nii tulude kui ka kulude osas käesoleva määruse kohaselt, omal vastutusel ja heakskiidetud assigneeringute piires”.
- 5 Finantsmääruse artikkel 53a sätestas:
„Kui komisjon täidab eelarvet tsentraliseeritult, täidavad täitmisülesandeid vahetult tema talitused või artikli 51 teise lõigu kohaselt liidu delegatsioonid või täidetakse neid kaudselt artiklite 54–57 kohaselt.”
- 6 Finantsmääruse artikli 54 lõigetes 1 ja 2 oli ette nähtud:
„1. Komisjon ei või delegerida kolmandatele isikutele asutamislepingutest tulenevat täidesaatvat võimu, kui nende volitustega kaasneb suur kaalutusõigus põhimõtteliste valikute tegemisel. Delegeeritavad täitmisülesanded peavad olema selgelt määratletud ja nende kasutamise järele tuleb valvata täies ulatuses.

[...]

2. Täites eelarvet tsentraliseeritult ja delegeerimise teel artikli 53 lõike 2 alusel, võib komisjon lõikes 1 sätestatud piires anda avaliku võimu teostamise ja eelkõige eelarve täitmisega seotud ülesandeid:

[...]

d) isikutele, kellele on usaldatud konkreetsete meetmete rakendamine Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaselt ja kes on määratletud asjakohases põhiõigusaktis käesoleva määruse artikli 49 tähenduses.

[...]”.

7 Finantsmääruse artikli 56 lõige 1 oli sõnastatud järgmiselt:

„Kui komisjon täidab eelarvet kaudselt ja tsentraliseeritud korras, nõuab ta kõigepealt tõendeid, et üksustes, millele ta täitmise delegeerib, kasutatakse järgmisi asjakohaseid ja toimivaid süsteeme ja menetlusi:

a) läbipaistvad hanke- ja toetuste andmise menetlused, mis toimuvad kedagi diskrimineerimata ja välistavad huvide vastuolu ning mis on kooskõlas vastavalt V ja VI jaotise sätetega;

[...]”.

8 Finantsmääruse esimese osa V jaotis „Hanked” sätestas selles valdkonnas kohaldatavad õigusnormid.

Ühismeede 2008/124

9 Ühismeetme 2008/124 artikkel 1 „Missioon” sätestas käesoleva kohtuvaidluse aluseks olevate asjaolude ilmumise hetkel kehtinud redaktsioonis, et liit moodustab õigusriigimissiooni Kosovos (Eulex Kosovo).

10 Ühismeetme artikli 2 kohaselt olid Eulex Kosovo eesmärgid järgmised:

„Eulex Kosovo abistab Kosovo institutsioone, õigusorganeid ja õiguskaitseasutusi nende edusammudes, et saavutada jätkusuutlikkus ja vastutus, ning sõltumatu paljurahvuseline õigussüsteemi ning politsei- ja tolliteenistuse arendamisel ja tugevdamisel, tagades, et nimetatud institutsioonid on poliitiliselt sõltumatud ja järgivad rahvusvaheliselt tunnustatud standardeid ning Euroopa tavasid.

Eulex Kosovo täidab oma volitusi seire, juhendamise ja nõustamise abil, kasutades teatud täidesaatvaid volitusi, ja tehes seda täielikus koostöös Euroopa Komisjoni abiprogrammidega.”

11 Ühismeetme artikkel 3 määratles Eulex Kosovo ülesanded järgmiselt:

„Artiklis 2 sätestatud eesmärkide täitmiseks Eulex Kosovo:

a) teostab seiret pädevate Kosovo institutsioonide üle ning juhendab ja nõustab neid (sealhulgas tolliasutusi) kõigis küsimustes, mis seonduvad õigusriigi põhimõttega, kasutades seejuures teatud täidesaatvaid volitusi;

b) muudab või tühistab pädevate Kosovo asutuste tehtud operatiivotsuseid ning tagab seeläbi õigusriigi, avaliku korra ja julgeoleku säilimise ja edendamise, sealhulgas konsulteerides vajadusel Kosovos asuvate asjakohaste rahvusvaheliste tsiviilasutustega;

c) aitab tagada, et kõik Kosovo õigusriigi teenistused, sealhulgas tolliteenistus, on poliitiliselt sõltumatud;

- d) tagab, et sõjakuritegusid, terrorismijuhtumeid, organiseeritud kuritegevust, korrupsiooni, rahvusrühmade vahelisi kuritegusid, finants- ja majanduskuritegusid ning teisi raskeid kuritegusid uuritakse, nende toimepanemise eest karistatakse, peetakse kohut ja jõustatakse kohtuotsuseid nõuetekohaselt kooskõlas kohaldatava õigusega; sealhulgas vajadusel teevad seda rahvusvahelised uurijad, prokurörid ja kohtunikud ühiselt Kosovo uurijate, prokuröride ja kohtunikega või teevad nad seda iseseisvalt, ning vajadusel luuakse politseiasutuste ja prokuratuuride vahelised koostöö- ja koordinatsioonistruktuurid;
- e) aitab tugevdada koostööd ja kooskõlastamist kogu kohtumenetluses, eelkõige organiseeritud kuritegevusega seonduvate kohtuasjade puhul;
- f) abistab korrupsiooni, pettuse ja finantskuritegude vastu võitlemisel;
- g) abistab Kosovo korrupsioonivastase strateegia ja korrupsioonivastase tegevuskava rakendamisel;
- h) täidab muid ülesandeid iseseisvalt või toetades pädevat Kosovo asutust, et tagada õigusriigi, avaliku korra ja julgeoleku säilimine ja edendamine, konsulteerides asjaomaste nõukogu organitega ja
- i) tagab, et kõik tegevused järgivad rahvusvahelisi inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse alaseid standardeid.”

12 Ühismeetme artikli 8 lõige 5 määratles missiooni juhi ülesanded järgmiselt:

„Missiooni juht vastutab Eulex Kosovo eelarve täitmise eest. Selleks allkirjastab missiooni juht komisjoniga lepingu.”

13 Ühismeetme 2008/124 artikkel 11 „Käsuliin” nägi ette:

„1. Eulex Kosovol on ühtne käsuliin nagu kriisiohjamise operatsioonil.

2. Poliitika- ja julgeolekukomitee teostab nõukogu ja kõrge esindaja vastutusel Eulex Kosovo poliitilist kontrolli ja strateegilist juhtimist.

3. [T]siviiloperatsiooni ülem [on] poliitika- ja julgeolekukomitee poliitilise kontrolli all ja strateegilisel juhtimisel ning kõrge esindaja üldises alluvuses Eulex Kosovo ülem strateegilisel tasandil, andes missiooni juhile juhiseid ning nõu ja tehnilist abi.

[...]”.

14 Ühismeetme artikli 16 lõiked 2–4, mis käsitlevad finantskorraldust, nägid ette:

„2. Kõiki kulusid hallatakse vastavalt EL-i üldeelarve suhtes kohaldatavatele eeskirjadele ja menetlustele.

3. Missiooni juht võib komisjoni nõusolekul sõlmida tehnilisi kokkuleppeid liikmesriikidega, osalevate kolmandate riikidega ja teiste Kosovos tegutsevate rahvusvaheliste osalejatega seoses Eulex Kosovole varustuse, teenuste ja tööruumide soetamisega. [...]

4. Missiooni juht annab oma lepingu raames tehtud toimingute kohta täielikult aru komisjonile ja tegutseb viimase kontrolli all.”

Vaidluse taust

- 15 Kohtuvaidluse tausta on vaidlustatud kohtumääruse punktides 2–7 kirjeldatud järgmisel moel:
- „2. Euroopa Liidu Teataja Lisas (ELT 2011/S 200-324817) avaldati 18. oktoobril 2011 hanketeade teenuslepingu „Helikopteri tugiteenused Eulex Kosovo missioonile” sõlmimiseks korraldatud piiratud hankemenetluse kohta, mille viitenumber on EuropeAid/131516/D/SER/XK. Nimetatud hanketeades oli järgmine märkus: „hankija Eulex Kosovo juht, Priština, Kosovo”.
 3. Eulex Kosovo juht tegi 23. detsembri 2011. aasta kirjas, millele olid muu hulgas lisatud juhised pakkujatele, hagejale Elitaliana [...] – Itaalia õiguse alusel asutatud äriühingule, kelle tegevusalaks on helikopteriteenused, mida ta osutab avalik-õiguslikele isikutele – ettepaneku esitada pakkumus kõnealuses piiratud hankemenetluses.
 4. Hageja esitas nimetatud menetluse raames pakkumuse.
 5. Eulex Kosovo haldus- ja tugiteenuste direktori 29. märtsi 2012. aasta kirjaga teavitati hagejat asjaolust, et tema pakkumusele anti teine järjekoh.
 6. Hageja taotles 2. aprilli 2012. aasta kirjas Eulex Kosovolt võimalust tutvuda teatud dokumentidega, mille esitas pakkuja, kelle pakkumus oli paigutatud esimesele järjekohale. Eulex Kosovo juht keeldus 17. aprilli 2012. aasta kirjaga nende dokumentidega tutvumise võimaldamisest.
 7. Eulex Kosovo juht otsustas 24. aprillil 2012 sõlmida kõnealuse hankelepingu pakkujaga, kelle pakkumus oli paigutatud esimesele järjekohale.”
- 16 Tuleb täpsustada, et hanketeades oli märgitud, et hange kuulub ühismeetme 2008/124 programmi alla ning seda kirjeldati järgmiselt: „Helikopteri teenuste osutamine (seitse päeva nädalas ja ööpäevaringselt) Kosovo piirkonnas ja naaberriikides arstiabi vajavate isikute otsimiseks, päästmiseks ja vedamiseks (Medevac) ning missiooniga seotud operatsioonide tugilendudeks, näiteks politseiametnike vedu, õhuseire ja muud missiooniga seotud tegevused. [...]”.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtumäärus

- 17 Üldkohtu kantseleisse 23. mail 2012 esitatud hagi palus Elitaliana esiteks tühistada vaidlusalused meetmed ja teiseks kohustada Eulex Kosovot hüvitama talle nende meetmetega tekitatud kahju.
- 18 Eulex Kosovo esitas selle menetluse raames vastuvõetamatuse vastuväite vastavalt Üldkohtu kodukorra artikli 114 lõikele 1, põhjendades seda esiteks sellega, et kuivõrd tema puhul ei ole tegemist sõltumatu asutusega, siis ei saanud Elitaliana esitada tühistamishagi Eulex Kosovo vastu, kes ei saanud seega olla kostja, ja teiseks sellega, et Üldkohtul puudus pädevus, kuivõrd vaidlusalused meetmed olid võetud EL toimimise lepingu nende sätete alusel, mis käsitlevad ühist välis- ja julgeolekupoliitikat (ÜVJP).
- 19 Vaidlustatud kohtumääruse punktides 19–37 toodud põhjendustel nõustus Üldkohtus Eulex Kosovo esitatud vastuvõetamatuse vastuväitega ning jättis Elitaliana hagi läbi vaatamata.
- 20 Üldkohtus analüüsis esiteks vaidlustatud kohtumääruse punktides 19–25, kas Eulex Kosovo puhul on tegemist „liidu organi või asutusega” ELTL artikli 263 esimese lõigu tähenduses ning kas ta saab seega olla Üldkohtu menetluses olevas kohtuasjas kostja.

- 21 Olles käsitletud ühismeetme 2008/124 artikli 1 lõike 1, artikli 6, artikli 7 lõigete 1 ja 2 ning artikli 11 sõnastust, tegi Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 26 järgmise järelduse:

„Eeltoodud sätetest tuleneb, et Eulex Kosovo ei ole juriidiline isik ning ei ole ette nähtud, et ta võiks olla menetlusosaliseks liidu kohtutes.”

- 22 Olles vaidlustatud kohtumääruse punktis 27 järgmiseks märkinud, et Elitaliana taotles Eulex Kosovo poolt vaidlusaluse hankelepingu sõlmimise raames võetud meetmete tühistamist, asus Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 31 seisukohale, et ühismeetme 2008/124 artikli 8 lõike 5 ja artikli 16 lõike 2 alusel vastutas esiteks missiooni juht Eulex Kosovo eelarve täitmise eest, allkirjastades selleks komisjoniga lepingu, ja teiseks tuli kulusid hallata „vastavalt [liidu] üldeelarve suhtes kohaldatavatele eeskirjadele ja menetlustele”. Üldkohus järeldas sellest, et komisjon oli delegeerinud Eulex Kosovo eelarve täitmise seotud teatavad ülesanded missiooni juhile.
- 23 Üldkohus järeldas sellest vaidlustatud kohtumääruse punktis 34, et „[n]ende asjaolude tõttu tuleb asuda seisukohale, et Eulex Kosovo juhi poolt kõnealuses hankemenetluses vastu võetud õigusaktide eest vastutab komisjon, kellel on õigus olla kostjaks ELTL artikli 263 esimese lõigu alusel. Nende aktide üle saab seega teostada kohtulikku kontrolli vastavalt [Elitaliana] viidatud üldpõhimõttele, mille kohaselt kõik liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktid, mille eesmärk on luua õiguslikke tagajärgi kolmandatele isikutele, on allutatud kohtulikule kontrollile”. Nendest kaalutlustest tulenevalt otsustas Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 35, et „[j]ärelikult ei ole Eulex Kosovol õigust olla kostjaks”.
- 24 Üldkohus analüüsis kolmandaks Elitaliana argumenti, mille kohaselt on hagi menetleval kohtul – kui selgub, et Eulex Kosovo ei saa olla kostja – alati võimalik see eksimus parandada, käsitades kostjana vaidlustatud akti autorit.
- 25 Üldkohus tuvastas vaidlustatud kohtumääruse punktis 39, et hagiavalduses Eulex Kosovo määratlemine kostjana ei kujutanud endast selles kohtuasjas eksimust, kuivõrd hagiavalduse sisust ilmnes selgelt, et Elitaliana oli seisukohal, et Eulex Kosovo näol oli tegemist „liidu organi või asutusega” ELTL artikli 263 esimese lõigu tähenduses, ning et igal juhul ei andnud miski hagiavalduses alust arvata, et Elitaliana oli oma hagi esitanud kellegi muu kui Eulex Kosovo vastu.
- 26 Neljandaks hindas Üldkohus küsimust, kas Elitalianal oli võimalik tulemuslikult tugineda vabandatavale eksimusele, nagu ta väitis Euroopa Kohtu ja Üldkohtu praktika põhjal, mis tema väitel tunnistab sellise eksimuse olemasolu juhul, kui asjaomane institutsioon on tegutsenud viisil, mis kas üksi või olulisel määral ajab arusaadavalt segadusse heauskse isiku, kes näitab üles tavapäraselt informeeritud majandustegevuses osalejalt nõutavat hoolsust.
- 27 Seoses Elitaliana esitatud viimase väitega tuvastas Üldkohus esiteks vaidlustatud kohtumääruse punktis 41, et ühestki hankega seonduvast dokumendist ei nähtunud, kelle vastu tuleb vajaduse korral esitada hagi. Üldkohus järeldas sellest, et „silmas pidades selles menetluses valitsevat keerukat õiguslikku olukorda ühelt poolt Eulex Kosovo ja tema juhi, ning teiselt poolt komisjoni ja nõukogu vahel, oli hagejal vaieldamatult keeruline kindlaks määrata isikut, kes [vaidlusaluste] meetmete eest vastutas ja kellel on õigus olla kostjaks”.
- 28 Üldkohus tuvastas seejärel vaidlustatud kohtumääruse punktis 42 siiski, et Elitaliana viidatud kohtupraktika kohaselt on vabandatava eksimuse olemasolu ainus tagajärg see, et asja menetlev kohus võib hagi lugeda vastuvõetavaks vaatamata sellele, et see on esitatud hilinenult. Ta täheldas, et kuivõrd Elitaliana hagi oli esitatud tähtaegselt, siis ei olnud põhjust seda kohtupraktikat kohtuasjas kohaldada.

- 29 Üldkohus märkis vaidlustatud kohtumääruse punktis 43, et hagiavaldusest ilmneb, et Elitaliana oli määratlenud Eulex Kosovo asutuse või organina ning esitanud hagi ilmselgelt selle üksuse vastu, samas kui ühismeetmega 2008/124 lähemalt tutvumise korral oleks Elitaliana võinud sellist eksimust vältida.
- 30 Viiendaks ja viimaseks asus Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 45 oma analüüsi alusel järgmisele seisukohale:

„Kõigist eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et kuna Eulex Kosovol ei ole õigust olla kostja, siis on tema vastu esitatud hagi vastuvõetamatu nii tühistamisnõuet kui ka tühistamisnõuetega tihedalt seotud kahju hüvitamise nõuet puudutavas osas [...], ning ei ole vaja võtta seisukohta Üldkohtu väidetava pädevuse puudumise küsimuses seoses [EL] lepingu ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) sätete alusel vastuvõetud õigusaktidega.”

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

Menetlus Euroopa Kohtus

- 31 Euroopa Kohus määras 24. juuni 2014. aasta otsusega kohtuasja viiendale kojale ja otsustas asja lahendada, korraldamata kohtuistungit suuliste seisukohtade ärakuulamiseks. Kohtujuristi ettepanek kuulati ära 4. detsembri 2014. aasta istungil.
- 32 Euroopa Kohus määras 10. veebruari 2015. aasta määrusega suulise osa uuendamise ja kohtuistungit korraldamise. Pooltel ning vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 24 teise lõigule ka nõukogul ja komisjonil paluti võtta seisukoht seoses küsimusega, kas Üldkohus ja Euroopa Kohus on pädevad kohtuasja läbi vaatama, võttes arvesse EL lepingu V jaotise 2. peatüki 1. jaos sisalduvaid ühist välis- ja julgeolekupoliitikat käsitlevaid sätteid ja ELTL artiklit 275.
- 33 Pärast 25. märtsil 2015 toimunud kohtuistungit suuliste seisukohtade ärakuulamiseks ja kohtujuristi ettepaneku ärakuulamist 21. mai 2015. aasta kohtuistungil lõpetati suuline osa.

Poolte nõuded

- 34 Elitaliana palub Euroopa Kohtul oma apellatsioonkaebuses tühistada vaidlustatud kohtumäärus. Juhul kui otsuse tegemine on võimalik, palub Elitaliana rahuldada nõuded, mis ta esitas esimeses kohtuastmes, ning mõista kohtukulud välja Eurlex Kosovolt. Juhul kui Euroopa Kohus asub seisukohale, et otsuse tegemine ei ole võimalik, palub Elitaliana saata asja tagasi Üldkohtule.
- 35 Eulex Kosovo palub jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja Elitalianalt.

Apellatsioonkaebus

- 36 Kohe alustuseks tuleb märkida, et Üldkohus ei käsitlenud Eulex Kosovo tõstatatud küsimust, kas liidu kohtud on pädevad kohtuasja läbi vaatama, arvestades ühist välis- ja julgeolekupoliitikat käsitlevate aluslepingute sätetega, vaid tegi lahendi asja läbivaatamist takistava asjaolu alusel, kuna Eulex Kosovo ei saa olla kostja.
- 37 Kuivõrd küsimus, kas Euroopa Kohus on pädev kohtuvaidlust lahendada, on avaliku huvi küsimus, võib Euroopa Kohus menetluse mis tahes staadiumis seda küsimust analüüsida isegi omal algatusel (vt selle kohta kohtuotsus komisjon vs. Küpros, C-340/10, EU:C:2012:143, punkt 20).

38 Käesoleval juhul on põhjust analüüsida omal algatusel seda küsimust, millega seoses vaidlus uuendati, ning analüüsida seda esmajärjekorras.

Poolte argumendid

39 Nõukogu, komisjon ja Elitaliana on seisukohal, et Euroopa Kohus on pädev käesolevat kohtuasja läbi vaatama.

40 Eulex Kosovo väidab, et Euroopa Kohtul on õigus otsustada nõukogu ja komisjoni staatuse ja tegevuse üle, kuid mitte Eulex Kosovo staatuse ja tegevuse üle.

Euroopa Kohtu hinnang

41 Tuleb märkida, et ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimasest lausest ja ELTL artikli 275 esimesest lõigust tulenevalt ei kuulu üldjuhul Euroopa Kohtu pädevusse ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga seotud sätted ning nende alusel vastuvõetud õigusaktid (kohtuotsus parlament *vs.* nõukogu, C-658/11, EU:C:2014:2025, punkt 69).

42 ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimase lause ja ELTL artikli 275 esimese lõiguga on aga kehtestatud erand ELL artikliga 19 Euroopa Kohtule antud üldisest pädevusest tagada õiguse järgimine aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel ning seega tuleb neid sätteid tõlgendada kitsalt (vt kohtuotsus parlament *vs.* nõukogu, C-658/11, EU:C:2014:2025, punkt 70).

43 ELL artikli 41 lõike 2 esimese lõigu kohaselt „[tuleb peatüki „Erisätted ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohta”] rakendamiseks vajalikud tegevuskulud [...] katta liidu eelarvevahenditest, välja arvatud sõjalise ja kaitsepoliitilise tähendusega operatsioonideks vajalikud tegevuskulud ning juhul kui nõukogu ühehäälselt otsustab teisiti”.

44 Seda sätet on sisuliselt korratud finantsmääruse artikli 4 lõike 2 punktis a.

45 ELL artikli 17 ja ELTL artikli 317 kohaselt täidab liidu eelarvet komisjon.

46 Ühismeetme 2008/124 artikli 16 lõikest 2 nähtub, et Eulex Kosovo missiooni „[k]õiki kulusid hallatakse vastavalt EL-i üldeelarve suhtes kohaldatavatele eeskirjadele ja menetlustele”.

47 Käesoleval juhul on tuvastatud, et Eulex Kosovo missioon on tsiviilmissioon ning et Eulex Kosovo missiooni helikopteri tugiteenustega seonduvad kulud pidi kantama liidu eelarvest.

48 Seega seonduvad vaidlusalused meetmed, mille tühistamist taotleti liidu hangete suhtes kohaldatavate õigusnormide rikkumise tõttu, hankega, millega seotud kulud kantakse liidu eelarvest. Sellest tuleneb, et kõnealune hange kuulub finantsmääruse kohaldamisalasse.

49 Võttes arvesse kohtuasjale ainuomaseid asjaolusid ei saa asuda seisukohale, et ELL artikli 24 lõike 1 teise lõigu viimasest lauses ja ELTL artiklis 275 ette nähtud Euroopa Kohtu pädevust piirava erandi ulatus oleks nii suur, et Euroopa Kohtul puuduks pädevus tõlgendada ja kohaldada hangete valdkonnas finantsmääruse sätteid.

50 Seetõttu on Üldkohus ning apellatsiooniasemes Euroopa Kohus pädevad kohtuvaidlust lahendama.

Esimene ja teine väide, mille kohaselt Üldkohus oleks pidanud tunnistama, et Eulex Kosovo näol on tegemist „liidu asutuse või organiga” ELTL artikli 263 tähenduses, ning mille kohaselt Eurlex Kosovo samastamine liidu delegatsiooniga on ekslik

Poolte argumendid

- 51 Oma esimese ja teise väitega, mida on sobilik analüüsida koos, heidab Elitaliana Üldkohtule esiteks ette seda, et ta rikkus õigusnorme, kui leidis vaidlustatud kohtumääruse punktis 26, et „Eulex Kosovo ei ole juriidiline isik ning ei ole ette nähtud, et ta võiks olla menetlusosaliseks liidu kohtutes”, mille alusel ta järeldas, et Eulex Kosovo puhul ei ole tegemist „liidu organi või asutusega” ELTL artikli 263 esimese lõigu tähenduses. Elitaliana väidab, et Üldkohus eksis, kui jättis kohaldamata kohtuotsusest *Les Verts vs. parlament* (294/83, EU:C:1986:166) tuleneva kohtupraktika. Sellega seoses märgib Elitaliana, et ühismeetme 2008/124 artiklid 8 ja 16 andsid missiooni juhile esindusõiguse ja juriidilise vastutuse Eulex Kosovo aktide eest ning samuti majandusliku iseseisvuse. Ta järeldab sellest, et see üksus oli „iseseisev õigusi andev ja kohustusi panev keskus”, millest tulenevalt on tegemist juriidilise isikuga ning järelikult ka liidu asutuse või organiga.
- 52 Elitaliana väidab teiseks, et Üldkohus samastas vaidlustatud kohtumääruse punktides 27–35 Eulex Kosovo ekslikult delegatsiooniga, ja järeldas sellest, et hanke raames võetud aktide eest vastutas komisjon.
- 53 Eulex Kosovo palub need kaks väidet tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

- 54 Seoses sellega, et apellant heidab Üldkohtule ette seda, et ta ei lugenud Eulex Kosovot liidu asutuseks või organiks, tuleb meenutada, et ELTL artikkel 263 näeb ette, et Euroopa Kohus kontrollib liidu organite või asutuste selliste õigusaktide seaduslikkust, mille eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi.
- 55 Nagu märkis Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 24 ja 25, nähtub ühismeetme 2008/124 mitmest sättest (eeskätt artikli 11 lõikest 2) selgelt, et Eulex Kosovo poliitilist kontrolli ja strateegilist juhtimist ei teostanud mitte missioon ise iseseisvalt, vaid poliitika- ja julgeolekukomitee, kes teostab sellist kontrolli ja juhtimist nõukogu ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja”) vastutusel.
- 56 Seoses eelarve ja finantsvaldkonnaga tuleneb ühismeetme 2008/124 artikli 8 lõikest 5, et missiooni juht „vastutab Eulex Kosovo eelarve täitmise eest. Selleks allkirjastab missiooni juht komisjoniga lepingu”. Ühismeetme artikli 16 lõikes 3 oli lisaks ette nähtud, et „[m]issiooni juht võib komisjoni nõusolekul sõlmida tehnilisi kokkuleppeid liikmesriikidega, osalevate kolmandate riikidega ja teiste Kosovos tegutsevate rahvusvaheliste osalejatega seoses Eulex Kosovole varustuse, teenuste ja tööruumide soetamisega”. Ühismeetme artikli 16 lõige 4 sätestas omakorda, et „[m]issiooni juht annab oma lepingu raames tehtud toimingute kohta täielikult aru komisjonile ja tegutseb viimase kontrolli all”.
- 57 Sellest tuleneb, et ehkki ühismeetme 2008/124 kohaselt missiooni juht „vastutas” liidu eelarve täitmise eest, on asi siiski nii, et ta teostas oma eelarve ja finantsvaldkonna alast pädevust komisjoni järelevalve all ja alluvuses. Nendest asjaoludest lähtuvalt asus Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 36 põhjendatult seisukohale, et selles valdkonnas olid missiooni juhi volitused piiratud ning tal oli tegelikult üksnes „materiaalõiguslikus mõttes väga piiratud õigusvõime”; see seisukoht on vastupidine Elitaliana seisukohale, mille kohaselt Eulex Kosovo on „kindlasti juriidiline isik, sest tegemist on iseseisva õigusi andva ja kohustusi paneva keskusega”.

- 58 Eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et Üldkohus asus õigustatult seisukohale, et Eulex Kosovot ei saa pidada juriidiliseks isikuks, sest ühismeede 2008/124 määratles selle üksuse „missioonina” ja esiteks oli see missioon poliitika ja strateegia valdkonnas nõukogu ja kõrge esindaja alluvuses ning kontrolli all ning teiseks teostas missiooni juht eelarve ja finantsvaldkonnas oma pädevust komisjoni järelevalve all ja alluvuses.
- 59 Seega ei rikkunud Üldkohus õigusnorme, kui leidis vaidlustatud kohtumääruse punktis 26 esiteks, et Eulex Kosovo ei ole juriidiline isik ning teiseks ei ole ette nähtud, et ta võiks olla menetlusosaliseks liidu kohtutes. Nende asjaolude alusel järeldas Üldkohus õigustatult, et Eulex Kosovo puhul oli tegemist ajaliselt piiratud missiooniga, mis ei saanud kujutada endast „liidu organit või asutust” ELTL artikli 263 esimese lõigu tähenduses.
- 60 Apellandi etteheide, mille kohaselt Üldkohus asus ekslikult seisukohale, et Eulex Kosovo võttis vaidlusalused meetmed vastu delegatsiooni raames, tuleb alljärgnevalt esitatud põhjustel tagasi lükata.
- 61 Finantsmääruse artikkel 53a näeb ette, et kui komisjon täidab eelarvet tsentraliseeritult, võib täitmisülesandeid täita kaudselt finantsmääruse artiklite 54–57 kohaselt. Määruse artikli 54 lõike 2 punktis d on täpsustatud, et kui komisjon täidab eelarvet tsentraliseeritult kaudselt artikli 53a alusel, võib ta anda avaliku võimu teostamise ja eelkõige eelarve täitmise seotud ülesandeid isikutele, kellele on usaldatud konkreetsete meetmete rakendamine EL lepingu V jaotise kohaselt.
- 62 Käesoleval juhul näevad ühismeetme 2008/124 artikli 8 lõige 5 ja artikli 16 lõige 4 ette, et missiooni juht vastutab Eulex Kosovo eelarve täitmise eest ning et ta allkirjastab selleks komisjoniga lepingu. Selle lepingu täitmisega annab missiooni juht oma lepingu raames tehtud toimingute kohta täielikult aru komisjonile ja tegutseb viimase kontrolli all.
- 63 Käesoleva kohtuotsuse kahest eelnevast punktist nähtub, et – nagu märkis õigustatult Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 31 ja 32 – komisjon delegeeris missiooni juhiga sõlmitud lepingu ning finantsmääruse artikli 54 lõike 2 punkti d alusel missiooni juhile oma eelarve täitmise pädevuse. Selle delegatsiooni raames peab Eulex Kosovo missiooni juht komisjoni esindajana järgima liidu õiguse eelarve valdkonna eeskirju, sealhulgas neid eeskirju, mis reguleerivad hankeid (nagu need, mis on ette nähtud finantsmääruse esimese osa V jaotises).
- 64 Sellega seoses meenutas Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 33 põhimõtet, mille kohaselt delegeeritud õiguste alusel vastu võetud õigusaktide eest vastutab tavaliselt delegeeriv institutsioon, kellele lasub asjaomase õigusakti eest kohtulik vastutus.
- 65 Vastupidi apellandi väidetele, ning nagu märkis kohtujurist oma 4. detsembri 2014. aasta ettepaneku punktides 62 ja 63, on vaidlustatud kohtumääruse punktis 33 küll viidatud Üldkohtu lahendile, mis käsitleb liidu delegatsiooni, st ELTL artikli 221 alusel liidu esindamiseks asutatud üksust (konkreetsel juhul oli tegemist liidu delegatsiooniga Montenegros), kuid seda punkti ei saa tõlgendada nii, et Üldkohus asus seal seisukohale, et Eulex Kosovot tuleb samastada sellise üksusega; selles punktis üksnes tuletatakse meelde õiguspõhimõtet, millele Üldkohus asjaomasel lahendis tugines.
- 66 Sellest tuleneb, et Üldkohus järeldas vaidlustatud kohtumääruse punktides 34 ja 35 põhjendatult, et Eulex Kosovo poolt asjaomase hankemenetluse raames vastu võetud aktide eest vastutas komisjon ning et sellest tulenevalt ei saanud Eulex Kosovo olla kostjaks.
- 67 Sellega seoses tuleb rõhutada, et Elitaliana väidab ekslikult, et asjaolu, et Eulex Kosovo ei saa olla menetlusosaline, on vastuolus põhimõtetega, mis Euroopa Kohus sedastas oma kohtuotsuses *Les Verts vs. parlament* (294/83, EU:C:1986:166) ja mille kohaselt asutamislepingu süsteemi eesmärk on võimaldada vaidlustada otse kõik institutsioonide võetud sätted, mille eesmärk on tekitada õiguslikke tagajärgi. Nimelt, nagu märkis õigustatult Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 34, oli

vaidlusaluste meetmete üle kohtuliku kontrolli teostamine võimalik; seda siiski tingimusel, et eeskätt nende meetmete tühistamiseks esitatud hagi on kostjana määratletud komisjon kui delegeeriv asutus, mitte Eulex Kosovo.

- 68 Arvestades eespool esitatud kaalutlusi tuleb apellatsioonkaebuse esimene ja teine väide põhjendamatutena tagasi lükata.

Kolmas väide, mille kohaselt Üldkohus rikkus õigusnorme, sest ta asus seisukohale, et Elitaliana eksimus ei ole vabandata

Poolte argumendid

- 69 Kolmandal väitel, mille Elitaliana esitas ja mis seondub vabandatavat eksimust käsitlevate Üldkohtu kaalutlustega, on kaks osa.
- 70 Kolmanda väite esimese osaga heidab Elitaliana Üldkohtule ette seda, et ta piiras vaidlustatud kohtumääruse punktis 42 ekslikult sellise eksimuse ainult nende juhtudega, kus pool, kes eksimusele tugineb, soovib vältida menetlustähtaja möödalaskmisega seonduvate tagajärgede kohaldamist.
- 71 Kolmanda väite teise osaga toob Elitaliana esile vastuolu vaidlustatud kohtumääruse punktide 41 ja 43 vahel; ta väidab, et Üldkohus möönis ühelt poolt, et asjaomase hanke keeruka õigusliku olukorra tõttu oli keeruline kindlaks määrata isikut, kes vaidlusaluste meetmete eest vastutas, ja väitis teiselt poolt, et ühismeetme 2008/124 sätted olid piisavalt selged, et apellant ei saanud jõuda ekslikult seisukohale, et Eulex Kosovo puhul on tegemist „liidu organi või asutusega” ELTL artikli 263 tähenduses.

Euroopa Kohtu hinnang

- 72 Seoses kõnealuse väite esimese osaga tuleb märkida, et Euroopa Kohtu põhikirja artikli 21 kohaselt peavad liidu institutsioonide aktide peale esitatud hagiid olema sõnaselgelt esitatud institutsiooni vastu, kes vaidlustatud akti eest vastutab.
- 73 Esiteks on Euroopa Kohus möönnud, et hagi vaidlustatud akti autorist erineva kostja määratlemine ei too kaasa hagi vastuvõetamatust, kui hagi sisalduva teabe alusel on võimalik üheselt määratleda pool, kelle vastu see on esitatud, see tähendab, et on viidatud näiteks vaidlustatud aktile ja selle autorile (vt selle kohta kohtumäärus komisjon *vs.* EIP, 85/86, EU:C:1986:292, punkt 6). Kui hagi on esitatud mõne teise isiku vastu kui see, kes hagi esemeks oleva akti eest vastutab, ei saa Euroopa Kohus hageja ilmsele tahtele vastu astuda ega seda oma arvamuse kohaselt parandada ning tal ei ole muud võimalust, kui tunnistada hagi vastuvõetamatuks.
- 74 Käesoleval juhul märkis Üldkohus aga vaidlustatud kohtumääruse punktis 39 esiteks, et Elitaliana hagi oli ilmselgelt esitatud Eulex Kosovo vastu, kes Elitaliana arvates oli „liidu organ või asutus” ELTL artikli 263 esimese lõigu tähenduses, ning teiseks, et Elitaliana ei olnud kunagi esitanud hagi mõne muu isiku vastu peale Eulex Kosovo. Neist asjaoludest lähtudes asus Üldkohus õigustatult seisukohale, et käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis viidatud kohtupraktika ei olnud kohaldatav ning et tema ülesanne ei olnud määrata kindlaks isikut, kelle vastu hagi oleks tulnud esitada.
- 75 Teiseks märkis Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktis 42 esiteks õigesti, et vabandatavat eksimust käsitlev kohtupraktika, millele apellant tugines, see tähendab täpsemalt kohtuotsuse Schertzer *vs.* parlament (25/68, EU:C:1977:158) punkt 19, saab olla aluseks üksnes sellele, et pärast vastava menetlustähtaja möödumist esitatud hagi ei tunnistata vastuvõetamatuks, ning teiseks järeltas sellest vaikivalt, kuid tingimata, et vabandatavale eksimusele tuginemine oli selles kohtuasjas kasutu, sest

„käesoleval juhul [ei olnud] vaidlust küsimuses, et hageja [oli] hagi esitamise tähtajast kinni pidanud” ning et hageja ei olnud kunagi esitanud hagi mõne muu isiku vastu peale Eulex Kosovo, nagu tuvastas Üldkohus.

- 76 Seega tuleb selle väite esimene osa põhjendamatuks tagasi lükata.
- 77 Seoses Elitaliana apellatsioonkaebuse kolmanda väite teise osaga tuleb märkida, et Üldkohus möönis vaidlustatud kohtumääruse punktis 41, et oli keeruline kindlaks määrata isikut, kes asjaomaste meetmete eest vastutas, ja järeldas vaidlustatud kohtumääruse punktis 43, et vaatamata sellisele keerukusele oleks Elitaliana saanud vältida eksimust, mis seisnes hagi esitamises Eulex Kosovo vastu.
- 78 See etteheide, mis on esitatud eksimuse vabandamatuse vaidlustamiseks, tuleb pikemalt kaalutlemata tagasi lükata, sest see on esitatud kohtumääruse täiendavate põhjenduste vastu ning ei saa seega tingida kohtumääruse tühistamist (vt selle kohta kohtuotsus *Aéroports de Paris vs. komisjon*, C-82/01 P, EU:C:2002:617, punktid 41 ja 67 ning seal viidatud kohtupraktika). Nimelt asus Üldkohus käesoleva kohtuotsuse punktis 75 esitatud põhjustel õigustatult seisukohale, et vabandatavale eksimusele tuginemine oli selles kohtuasjas kasutu.
- 79 Kuivõrd kolmanda väite teine osa tuleb tunnistada tulemusetuks, siis tuleb kolmas väide tagasi lükata kui osaliselt põhjendamata ja osaliselt tulemusetu.
- 80 Kuivõrd ei ole võimalik nõustuda ühegi väitega, mis Elitaliana esitas oma apellatsioonkaebuse põhistamiseks, siis tuleb jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata.

Kohtukulud

- 81 Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuivõrd Eulex Kosovo on nõudnud kohtukulude hüvitamist ning Elitaliana on kohtuvaidluse kaotanud, siis tuleb käesoleva menetluse kulud mõista välja Elitalianalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

- 1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Elitaliana SpA-lt.**

Allkirjad